

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	x
Hoofdstuk 1: Ken uw gereedschap	2
Kenmerken van een digitale spiegelreflexcamera	3
Werken met een spiegelreflexcamera	6
Uitrusting en accessoires	8
Toelichting op de uitrusting	9
Fototas of -koffer	9
Stabiel statief met goede statiefkop	10
Opsteekflitser	12
Lenzen	12
Tussenringen en extenders	13
Zonnekap en circulair polarisatiefilter	14
Reflectiescherm en grijskaart	14
Afstandsbediening	15
Filtersysteem	16
Laptop en imagetank	16
Studiobelichting, achtergronden en lichtmeter	18
Onderwaterbehuizing	18
Samenvatting	19
Aan de slag met de Nikon D80, D90, D7000 of D7100	21
Eerste handelingen	21
Riem	21
Batterij	21
Lens	22
Lens verwisselen	22
Taal en klok	23
Geheugenkaart	25
De eerste foto's	28
Foto's wissen	30
De menu's gebruiken	30
Menu's kiezen en instellen	30
Uw persoonlijke instellingen	32

Scherpstelsignaal	33
Nummering van de foto's	33
AF-hulpverlichting	34
Beeldcommentaar	34
Opnamemenu	36
sRGB of Adobe RGB?	37
Recente instellingen/Mijn menu	38
Op de automatische piloot of zelf sturen?	38
De automatische onderwerpstanden	39
De opnamestanden P, S, A, en M	40
Hoofdstuk 2: Belichting	44
Principe licht en kleur	45
Principe van belichting	48
Hoeveelheid afhankelijk van gevoeligheid	49
ISO, sluitertijd, diafragma en stop	50
ISO-waarde	50
Sluitertijd	51
Diafragma	52
Stapje wordt stopje	53
Belichtingsprogramma's	56
Basisgebruik	56
Creatief gebruik	58
Lichtmeting	67
Dynamisch bereik	67
Lichtmeting	69
Belichtingscompensatie	71
Histogram	72
Trapje	75
Samenvatting	76
Aan de slag met de Nikon D80, D90, D7000 of D7100	78
De lichtmeting	78
Matrixmeting	79
Histogram en hogelichtenwaarschuwing	79
Belichtingscorrectie	81
De praktijk	82
Actieve D-Lighting	82
Bulb en time	84
Bulb	84
Trapje maken	84
ISO	85

Hoofdstuk 3:	Kleur en witbalans	86
	Technisch	87
	Beoordeling en beleving van kleur	89
	Aanpassen van kleur	90
	Verzadiging (saturation)	90
	Kleurtoon (hue)	92
	Contrast (contrast)	93
	Kleurzweem	94
	Kleurtemperatuur	96
	Witbalans	97
	RAW en witbalans	100
	Samenvatting	101
	Aan de slag met de Nikon D80, D90, D7000 of D7100	104
	Witbalans	104
	Witbalans in de praktijk	106
	Handmatige witbalans	108
	De ideale manier	110
	Beeldinstellingen	111
	Kleurruimte	112
	Beeldoptimalisatie in de praktijk	113
Hoofdstuk 4:	Scherpte	114
	Oorzaken onscherpte	115
	Problemen met de Autofocus (AF)	115
	Live View	120
	Beweging van de camera	122
	Beweging van het onderwerp	128
	Lenskwaliteit	133
	Scherptediepte	134
	Scherptegebied	135
	Verschil scherpste compactcamera en spiegelreflex	137
	Samenvatting	138
	Aan de slag met de Nikon D80, D90, D7000 of D7100	140
	Scherpstellen	140
	Een scherpstelstand kiezen	141
	Kiezen voor AF-S	141
	Kiezen voor AF-C	142
	Wel of niet afdrukken?	142
	Scherpstelvergrendeling	142
	Autofocus AF-veldstand	143
	Enkelpunt	144
	Dynamisch veld	144

	Automatisch veld-AF	144
	3D-tracking	144
	Fotograferen met Livebeeld	145
	AF-velstand bij Livebeeld	146
	Scherpstellen in de praktijk	146
	Knop Fn	147
Hoofdstuk 5:	Compositietips	148
	Regels zijn geen wetten	149
	Regel van 1/3, onderwerp uit het midden	149
	Kunst van het weglaten	150
	Beslissende moment	153
	Kikker- en vogelperspectief	154
	(Voorgrond)kader	154
	Structuren, patronen, symmetrie en lijnen	155
	Kijkrichting	156
	Lichtval, tegenlicht en silhouetten	156
	Reflecties	157
	Lange sluitertijd	157
	Bewuste beweging van camera of lens	158
	Verrassende fotolocaties	159
	Gebruik van kleuren	160
	Samenvatting	161
Hoofdstuk 6:	Beeldbewerking	162
	Vorbereidingen	163
	Workflow	163
	Werkruimte inrichten	164
	Correcties	166
	Belichting aanpassen	166
	Kleur aanpassen	169
	Lenscorrecties	171
	Roteren en kader aanpassen	174
	Retoucheren	176
	Ruis verminderen	177
	Gereed maken voor publicatie	178
	Samenvatting	180
	Van de camera naar de computer	181
	Nikon Transfer	181
	Nikon ViewNX 2	183
	Opnamen in NEF/RAW	184
	Foto's in de camera bewerken	185

Hoofdstuk 7:	Lenzen	186
	De getallen en afkortingen op een lens	187
	Brandpuntaanduiding	187
	Lichtsterkte	189
	Afkortingen	189
	Lensafwijkingen	190
	Onscherpte	190
	Hoekonscherpte	191
	Ton- en kussenvervorming	191
	Vignettering	191
	Chromatische aberratie	191
	Lensspiegeling	192
	Verskil tussen...	192
	Digitale en analoge lens	192
	Vast brandpunt en zoomlens	193
	Consumenten en professionele lens	194
	Welke lens voor welke klus?	194
	Info en aankoop	195
	Samenvatting	195
	Lenzen voor de Nikon D80, D90, D7000 en D7100	196
	Aanduidingen op lenzen	196
	De Nikon DX-serie	197
	Kitlenzen	197
	Groothoekzoomlens	198
	Zoomtelelenzen	198
	Superzoomtelelenzen	199
	Macrolenzen	199
	Toplenzen	199
	Lenzen van andere merken	200
	Vast brandpunt	200
		200
Hoofdstuk 8:	Flitsen	202
	Terminologie	203
	Richtgetal	203
	Synchronisatie	203
	Invulflits	205
	Rode-ogenflits	206
	Flitscompensatie	206

Typen flitsers	206
Opklapflitser	206
Opsteekflitser	207
Overig	208
Flitsvariabelen	208
Diafragma	209
Gevoeligheid	209
Sluiterijd	210
Lichtverdeling	211
Obstakels	212
Samenvatting	213
Flitsen met de Nikon D80, D90, D7000 en D7100	214
Het gebruik van de opklapflitser	214
De flitsstanden	214
Slow-sync	215
Rear	215
De flitsstand instellen	216
Flitscorrectie	216
Losse opzetflitser	217
Andere opzetflitsers	218
Hoofdstuk 9: Werken met RAW	220
Geschiedenis en aard	221
RAW en JPEG	222
Voordelen van RAW	222
Nadelen van RAW	224
RAW-converters	226
Samenvatting	229
RAW-bestanden verwerken met Nikon ViewNX 2	230
Bestanden openen	230
Bestanden bewerken	230
Plan van aanpak	230
Belichting	231
Witbalans	232
Contrast en details in hoge lichten en schaduwen	232
Kleurversterking	233
Rechtzetten	233
Longitudinale chromatische aberratie	233
Bestand exporteren	234

Hoofdstuk 10:	Dynamisch bereik en HDR	236
	(Te) hoog contrast	238
	Oplossing (enkele foto)	238
	Hardware	238
	Software	240
	Montage (meerdere foto's)	241
	HDR-samenvoeging	241
	Vorbereiding	241
	EasyHDR	242
	HDR in de D7100	244
	Samenvatting	244
Hoofdstuk 11:	Omzetten naar zwart-wit	246
	Zwart-wit of grijswaarden	247
	Zwart-wit op de camera	248
	Zwart-wit in een fotobewerkingsprogramma	249
	Modus Grijswaarden	249
	Verzadiging -100%	249
	Kanaalmixer	250
	RAW	251
	Afdrukken	252
	Samenvatting	254
Hoofdstuk 12:	Filmen met een DSLR	256
	Live View en video	257
	Videoterminologie	257
	De voordelen	258
	De 'nadelen'	258
	Video op de Nikon D90, D7000 en D7100	260
	Afspelen video	261
Hoofdstuk 13:	Online inspiratie zoeken	262
	Nikon.nl	263
	Forums	264
	Flickr	265
	Nog meer leren	266
Index		268

INLEIDING

Elk jaar of elke twee jaar - het ligt er een beetje aan - komen camerafabrikanten met een nieuwe versie van een camera. De Nikon D80 werd opgevolgd door de D90, de D7000 door de D7100. Het verschil tussen die camera's? Megapixels, betere sensoren, mogelijkheid tot het opnemen van film, meer foto's per seconde. Veelal duidelijke kwalitatieve veranderingen en verbeteringen.

Wat niet verandert zijn de basisprincipes van het fotograferen, de werking van een spiegelreflexcamera, kortom de fundamentele manier waarop u fotografeert. In dit boek behandelen we de basisprincipes van het werken met een spiegelreflexcamera en de praktische manier waarop u dat met een Nikon-camera doet. De Nikon-camera's die we in dit boek aan de orde laten komen, verschillen niet veel in bediening. Het boek is geen opsomming van de menu's van de verschillende camera's, daarvoor hebt u de handleiding van de camera. U leert hoe u praktisch met de camera aan het werk gaat.

In dit boek behandelen we de Nikon D80, de D90 en de grotere broers D7000 en D7100. De bediening van deze camera's komt voor een groot deel overeen. Als er verschillen zijn, komen die in aan de orde.

Hebt u een tweedehands camera aangeschaft en er zit geen handleiding bij, dan kunt u altijd de handleiding ophalen van de site van Nikon: www.nikon.nl.

Wat hebt u aan dit boek? Het is zoals gezegd geen camerahandleiding. Voor alle uitleg over de menu's en instellingen van uw eigen Nikon raadpleegt u de handleiding die Nikon bij uw camera heeft geleverd. Het boek dat u nu in handen hebt, geeft u basiskennis over uw spiegelreflexcamera, over hoe u moet fotograferen met een spiegelreflexcamera en hoe die kennis toe te passen op uw eigen Nikon-camera. De manier van fotograferen met de beschreven camera's is in feite hetzelfde, het gaat erom dat u een foto maakt die voldoet aan uw eigen eisen. Dat de ene camera meer megapixels heeft en misschien wat sneller kan scherpstellen is leuk, maar niet essentieel voor het maken van een kwalitatief goede foto.

Veel fotografieplezier gewenst!
Hans Frederiks

Vanaf linksboven met de klok mee de Nikon D80, D90, D7000 en D7100. Zoek de verschillen.

VERSCHILLEN TUSSEN DE NIKON D80, D90, D7000 EN D7100

	Nikon D80	Nikon D90	Nikon D7000	Nikon D7100
Resolutie	10,2 Mp	12,3 Mp	16,2 Mp	24,1 Mp
Sensorreiniging	Ja	Ja	Ja	Ja
NEF bitdiepte	12-bit	12-bit	12/14-bit	12/14-bit
Kader oogzoeker	95%	96%	100%	100%
AF-punten	11x	11x	39x	51x
ISO-bereik	Auto ISO, 100-3200	Auto ISO, 100-6400	Auto ISO, 100-25600	Auto ISO, 100-25600
Motordrive	4,5 fps	4,5 fps	6 fps	6 fps
Film	n.v.t.	1280x720, 24 fps	1920x1080, 24 fps	1920x1080, 30/25/24 fps
Geheugenkaart	SDHC	SDHC	SDXC (2x)	SDXC (2x)
Afmetingen	132x103x77 mm	132x103x77 mm	132x105x77 mm	135,5x106,5x76 mm
Gewicht (incl. batt)	668 g	704 g	780 g	675 g

Overzicht van de Nikon D90

Voorraanzicht van de Nikon D90.

-
1. Ingebouwde flitser	5. Knop Bracketing
2. Knop Flitsstand/flitscorrectie	6. Deksel aansluitingen
3. Microfoon	7. Objectiefontgrendeling
4. Infraroodontvanger	8. Selectieknop scherpstelstand
-

Bovenaanzicht van de Nikon D90.

-
1. Keuzeknop	9. Knop Lichtmeting/Formatteren
2. Oogje voor polsriem	10. Knop Ontspanstand
3. Filmvlakmarkering	11. Knop Autofocusstand
4. Accessoireschoentje	12. Lcd-venster
6. Hoofdschakelaar	13. Hoofdinstelelschijf
7. Ontspanknop	15. Secundaire instelschijf
8. Knop Belichtingscorrectie	
-

Achteraanzicht van de Nikon D90.

-
1. Zoekoculair	11. Knop AE-L/AF-L
3. Knop Wissen	12. Knop Live View
4. Monitor	13. Multi-selector
5. Knop Weergave	14. Knop OK
6. Knop Menu	15. Deksel kaartsleuf
7. Knop Witbalans/Help-beveiliging	16. Vergrendeling scherpsteselectieknop
8. Knop ISO/Miniaturen-uitzoomen	17. Toegangslampje geheugenkaart
9. Knop Inzoomen	18. Knop Informatieweergave
10. Dioptrie-instelling	
-

Overzicht van de Nikon D7000

Voorraanzicht van de Nikon D7000.

-
1. Ingebouwde flitser	5. Knop Bracketing
2. Knop Flitsstand/flitscorrectie	6. Objectiefontgrendeling
3. Knop Bracketing	7. Knop AF-stand
4. Infraroodontvanger	8. Deksel aansluitingen
-

Bovenaanzicht van de Nikon D7000.

-
1. Standknop	7. Knop Belichtingscorrectie
2. Knop Ontspanstand	8. Knop Lichtmeting
3. Ontgrendelingsknop Ontspanstand	9. Bedieningspaneel
4. Accessoireschoen	10. Hoofdstelnschijf
5. Hoofdschakelaar	11. Secundaire instelschijf
6. Ontspanknop	
-

Achteraanzicht van de Nikon D7000.

-
1. Zoekoculair	10. Luidspreker
2. Knop Wissen	11. Hoofdinstelwiel
3. Knop weergave	12. Livebeeldschakelaar/Filmopname
4. Knop Menu	13. Multi-selector/knop OK
5. Knop Witbalans/Help/Lock	14. Infraroodontvanger
6. Knop ISO/Uitzoomen	15. Vergrendeling scherpsteselectie
7. Knop Beeldkwaliteit/Inzoomen	16. Knop Info
8. Dioptrieregelaar	17. Monitor
9. Knop AEL-AFL	
-

:: 01 Overzicht van de Nikon D7100

Voorraanzicht van de Nikon D7100.

-
1. Ingebouwde flitser	6. Deksel aansluitingen
2. Objectiefbevestigingsmarkering	7. Objectiefontgrendelingsknop
3. Knop Flitsstand/flitscorrectie	8. Knop AF-stand
4. Infraroodontvanger	9. Selectieknop voor scherpstelstand
5. Knop Bracketing	
-

Bovenaanzicht van de Nikon D7100.

-
1. Knop Ontspanstand	7. Ontspanknop
2. Standknop	8. Knop Belichtingscorrectie
3. Ontgrendelingsknop Standknop	9. Knop Filmopname
4. Ontgrendelingsknop Ontspanstand	10. Knop Lichtmeting
5. Accessoireschoen/flitsschoen	11. Bedieningspaneel
6. Hoofdschakelaar	12. Stereomicrofoon
-

Achteraanzicht van de Nikon D7100.

-
1. Zoekoculair	11. Knop AEL-AFL
2. Knop Wissen	12. Hoofdstelwiel
3. Knop Weergave	13. Multi-selector
4. Monitor	14. Knop OK
5. Knop Menu	15. Vergrendeling knop Scherpstelselectie
6. Knop Witbalans/Help/Lock	16. Knop Lv
7. Knop Beeldkwaliteit/Inzoomen	17. Knop Livebeeldselectie
8. Knop ISO/Uitzoomen	18. Luidspreker
9. Knop i	19. Knop Info
10. Dioptrieregelaar	
-

**:::KEN UW
GEREEDSCHAP**

01

:::01 KEN UW GEREEDSCHAP

Ziezo, u bent de trotse eigenaar geworden van een Nikon D90 (of D80), een digitale spiegelreflexcamera. Voordat u daarmee aan de slag gaat, vertellen we u eerst iets over de algemene kenmerken van dit type reflexcamera. Want naast fototechnische en creatieve aspecten, zult u ook moeten weten hoe zo'n camera in elkaar zit, hoe hij werkt en wat de mogelijkheden en vooral de onmogelijkheden zijn. Daarom staan we in dit hoofdstuk in het algemeen even stil bij deze materie, zodat we al bekend zijn met onze 'hamer en zaag' voordat we het veld ingaan.

De punten die aan de orde komen zijn:

- Wat zijn de kenmerken van een digitale spiegelreflexcamera en de verschillen met analoge spiegelreflex en digitaal compact?
- Hoe werkt u met een digitale spiegelreflexcamera?
- Waaruit bestaat een basisuitrusting en wat zijn handige accessoires?

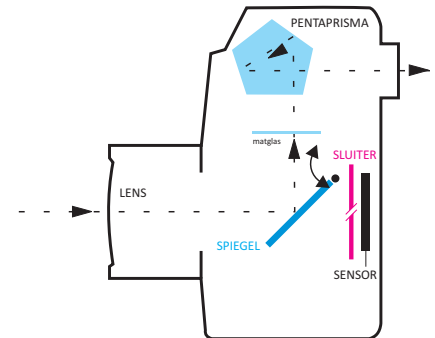
KENMERKEN VAN EEN DIGITALE SPIEGELREFLEXCAMERA

Een digitale spiegelreflexcamera (DSLR, Digital Single Lens Reflex), kenmerkt zich vooral door de aanwezigheid van een spiegel en een mechanische sluiters, door de mogelijkheid om lenzen te kunnen wisselen en door zijn snelheid. Dit alles vervat in een relatief compacte en robuuste behuizing, zodat de camera eenvoudig gebruikt kan worden op locatie en tijdens reportages.

Het licht van het onderwerp wordt door de lens gebundeld en via de spiegel en een pentaprisma naar de zoeker geleid. Daardoor ziet de fotograaf het onderwerp door de lens en komt de kadering grotendeels (meer dan 95 procent) overeen met het beeld dat later op de foto te zien zal zijn.

Nadat de belichting is ingesteld en er is scherpgesteld, wordt de ontspanner ingedrukt. De spiegel klapt omhoog en de sluiters gaat open, zodat het beeld het lichtgevoelige medium kan belichten.

Tot zover werkt een digitale reflexcamera hetzelfde als een analoge versie. Het grote verschil is natuurlijk dat een sensor het filmrolletje heeft vervangen, met alle gevolgen van dien. Bij een analoge camera stopt na de belichting van de film het beeldvormingsproces. Ontwikkelen en afdrukken moeten later gebeuren in de doka of afdrukcentrale. Bij een digitale camera kan de beeldvorming echter al in de camera plaatsvinden. Zo worden kleuren en scherpte direct berekend en komt er een kant-en-klare foto uit een digitale camera. U kunt het bijna vergelijken met een Polaroid-camera. Omdat de beeldvorming in de camera plaatsvindt, kan bij een digitale camera al voor de opname ingegrepen worden in de beeldkwaliteit. Zo kunnen het contrast, de verzadiging en de witbalans per foto worden geregeld. Zelfs de gevoeligheid van de sensor kan per opname worden ingesteld. De digitale techniek en de

Afbeelding 01.01

Doorsnede van het traject van het licht door een spiegelreflexcamera.

in-camera beeldvorming hebben het aantal variabelen bij het fotograferen met een digitale camera dus sterk vergroot en dat dwingt de fotograaf al in dokatermen te denken. De bediening is wel veel flexibeler geworden, maar ook een stuk moeilijker. Zelfs de doorgewinterde analoge fotograaf zal een niet onaanzienlijk gewennings-traject moeten afleggen bij de overstap naar digitaal.

De verschillen tussen een digitale reflexcamera en een digitale compactcamera liggen op een heel ander vlak. De digitale aspecten van beide systemen zijn nagenoeg gelijk en een 'compact-fotograaf' is al veel meer gericht op de kwaliteit van het eindresultaat en laat het denkwerk over belichting en scherpstelling liever over aan de automatiek van de camera. Bij de overstap naar een spiegelreflex is het noodzakelijk dat deze 'analoge' aspecten van de fotografie gemeengoed worden. De betekenis van diafragma, sluitertijd, gevoeligheid, belichtingscompensatie en lichtmeetmethode zal duidelijk moeten zijn en ook het verband ertussen. De bediening zal hierdoor ook voor deze groep fotografen een stuk complexer worden. Verder zal een 'compact-fotograaf' op de D80 het lcd-scherm missen als zoeker (*live view*), kan hij op veel modellen geen filmpjes meer maken en moet hij voor echte macro's een aparte lens kopen. Overigens zal hij wel aangenaam verrast zijn door de goede handligging van de camera, de snelheid (scherpstellen, ontspanvertraging, motordrive), het kunnen aanpassen van de lens aan het onderwerp en uiteindelijk de onovertroffen beeldkwaliteit.

Afbeelding 01.02

Een moderne digitale spiegelreflexcamera met onder meer 3-inch-lcd, sensorreiniging, Live View en HD-video (Nikon D300s).

TIP

Omdat een spiegel en een sluiters het beeld naar de sensor blokkeren, is het niet standaard mogelijk om het lcd-scherm van een digitale spiegelreflexcamera als zoeker te gebruiken (*live view*). Zo ontbreekt deze mogelijkheid bijvoorbeeld op de D80. De D90 beschikt wel over Live View.

Het is niet de bedoeling dat we alle verschillen tussen digitaal en analoog en tussen compact en spiegelreflex tot in detail bespreken. Belangrijk is echter wel dat u zich realiseert dat wanneer u overstapt bent van analoog spiegelreflex of van digitaal compact naar digitaal spiegelreflex, bepaalde facetten van de werking, de bediening en de kwaliteit anders zullen zijn. Om onaangename verrassingen te voorkomen hebben we de belangrijkste verschillen in de tabellen op een rijtje gezet. Op veel punten zal in het vervolg van het boek verder worden ingegaan.

Analoog spiegelreflex versus digitaal spiegelreflex

<i>Overeenkomsten</i>	<i>Anders bij DSLR</i>
Body	Gewicht groter
Elementaire bediening	Zoeker minder helder
Respons	ISO (ASA) en witbalans per foto
Lenzen en accessoires	Bediening digitaal
	Formaat sensor (ca. 24x16 mm) kleiner dan negatief (36x24 mm)
	Lenzen digitaal en brandpuntverlenging
	Foto's terugkijken, directe selectie
	Standaard motordrive
	Geen rolletje maar geheugenkaartje
	Extra accu en batterijen
	Stof op sensor
	Natraject, digitale doka
	Beeldstabilisatie op de sensor

Digitaal compact versus digitaal spiegelreflex

<i>Overeenkomsten</i>	<i>Anders bij DSLR</i>
ISO en witbalans per foto	Respons/snelheid hoger
Foto's terugkijken, directe selectie	Beeldkwaliteit beter bij ISO>200. Bruikbaar tot ISO 1600/3200
Natraject, digitale doka	Handmatige scherpstelling
Soms externe flitser	RAW-bestandsformaat
Beeldstabilisatie	Snellere en langere motordrive
	Veel lenzen en accessoires
	Externe flitser
	Gewicht en afmetingen groter
	Lcd soms niet als zoeker
	Sensor veel groter (DSLR: 24x16 mm. Compact: 8x6 mm)
	Scherptediepte kleiner
	Stof op sensor indien geen sensorreiniging
	Soms geen filmpje
	Complexere bediening

WERKEN MET EEN SPIEGELREFLEXCAMERA

Hoe u uw digitale spiegelreflexcamera exact moet bedienen, leest u in de handleiding van de camera. Ga eens een avondje op de bank zitten met camera en handleiding. Begin op pagina 1 en elke parameter en instelling die besproken wordt, zoekt u op uw camera op en probeert u uit. Ook al begrijpt u de theorie of bedoeling op dat moment niet, dan weet u later toch waar u deze ongeveer kunt vinden.

Weten hoe u uw camera exact instelt is natuurlijk een eerste vereiste om in het veld alert te kunnen reageren en een onderwerp foutloos te kunnen vastleggen. Net zo belangrijk is dat u elke keer wanneer u op pad gaat, u zich bewust bent van wat u gaat fotograferen en wat de voorwaarden zijn om met voldoening een fotosessie te voltooien. Eigenlijk moet u intuïtief een vragenlijstje aflopen, zodat u altijd de beschikking hebt over alle ingrediënten voor een goede foto. Dat begint bij de voorbereiding en eindigt bij de reis terug naar huis. Wij hebben een vragenlijstje voor u opgesteld waarin veel zaken vanzelfsprekend zullen zijn, maar waarvan sommige punten toch vaak over het hoofd gezien worden.

Voordat we op pad gaan:

- Volle accu/batterijen en leeg geheugenkaartje in camera. Reserve van beide in de tas.
- Welke lens op de camera en welke lenzen meenemen?
- Welke accessoires meenemen: statief, flitser, filters, laptop et cetera.
- Geschikte kleding. Eten en drinken. Mobiele telefoon (of juist niet).
- Geld en legitimatie. Eventueel toegangskaarten of toestemming.
- Weersverwachting, evenementenkalender en openingstijden.
- Routebeschrijving en lokale omstandigheden (zonnestand, terrein, schuilhut, voorzieningen).

Start sessie:

- Goede plek zoeken voor fototas en waardevolle spullen (droog en veilig).
- Controleren instellingen camera, zoals:
 - Programmeuze (P, A, S of M).
 - Belichtingsmethode (matrix, centrum of spot).
 - Autofocus modus (one shot, servo).
 - Scherpstelpunt.
 - Witbalans.
 - Gevoeligheid ISO.
 - Belichtingscompensatie.
 - Drive (enkel, zelfontspanner of continu/motordrive).
 - RAW of JPEG.